

Sammanfattning

Statskontorets förslag

1. Producentansvaret utsträcks till att omfatta samtliga bilar på marknaden från och med den 1 januari 2007.
2. Producenterna ges ett ökat informationsansvar.
3. Inbetalningen av skrotningsavgifter upphör från och med den 1 juli 2006. Skrotningspremier betalas därefter ut så långt fonden räcker.
4. Bilskrotningsfonden avvecklas.
5. Naturvårdsverket och producenterna för en dialog för att komma överens om mottagningsställets antal, lokalisering och utformning.
6. Berörda myndigheter informerar bilägare om ansvaret att förvara bilar på ett miljöriktigt sätt och om förbudet att överge bilar. Bilägares brott mot miljöbalken bör utredas och prövas i domstol.
7. Regeringen utreder möjligheten att utsträcka ansvar enligt miljöbalken till den som äger bilen.
8. Vägverket upphör med s.k. administrativ skrotning

EU:s direktiv om uttjänta fordon

I november 2003 fick Statskontoret regeringens uppdrag att utreda den framtida finansieringen av insamling och återvinning av uttjänta bilar. Bakgrunden till uppdraget är EU:s direktiv om uttjänta fordon som kräver att alla bilar som blivit uttjänta ska kunna lämnas in kostnadsfritt till skrotning senast den 1 januari 2007.

I Sverige gäller kostnadsfri mottagning för bilar som har svensk producent och som satts på marknaden den 1 januari 1998 eller senare. För övriga bilar finansieras skrotningen genom att bilägaren får en skrotningspremie från bilskrotningsfonden. Skrotningspremien ska täcka skrotningskostnaden men ibland är bilskrotarens mottagningsavgift så hög att skrotningspremien inte räcker till.

I Statskontorets uppdrag ingår att visa hur en kostnadsfri mottagning av alla bilar kan säkerställas i svensk lagstiftning, inklusive bilar som har registreras före 1998 eller som direktimporterats. Ska bilskrotningsfonden vara kvar eller ska finansieringen ske på annat sätt? I Statskontorets uppdrag ingår också att klargöra bilägarens skyldigheter och ge förslag på hur reglerna för avställningsmöjligheter kan förändras så att nedskräpning med bilar minskar.

Utsträckt producentansvar

I takt med att de bilar som satts på marknaden före 1998 skrotas kommer allt fler bilar på marknaden att omfattas av producentansvar. Så småningom kommer alla äldre bilar att ha försvunnit. Bilar som omfattas av producentansvar idag garanteras redan kostnadsfri inlämning, tillgängliga mottagningsställen och fastställd återvinningsnivå. Att utvidga producentansvaret till att omfatta även äldre och direktimporterade bilar är ett enkelt och stabilt sätt att säkerställa att alla bilar kan lämnas in kostnadsfritt till skrotning. Producenterna har förklarat sig villiga att åta sig detta ansvar under vissa förutsättningar.

Utökat informationsansvar för producenterna

Bilproducenternas informationsansvar är inte lika långtgående som informationsansvaret för andra produktgrupper som omfattas av producentansvar. För att ett nytt bilskrotningssystem ska fungera bra krävs att bilägaren blir informerad, och vi föreslår därför att bilproducenternas informationsansvar utökas.

Skrotningsavgift och skrotningspremie upphör

Skrotningspremien behövs inte längre för att finansiera skrotningen när producenterna övertar kostnadsansvaret. Vi föreslår att inbetalningen av skrotningsavgiften upphör ett halvår innan ansvaret övergår till producenterna. Skrotningspremier betalas därefter så långt fonden räcker. Uppskattningsvis räcker pengarna en bit in på år 2007.

Bilskrotningsfonden avvecklas

Bilskrotningsfonden behövs inte för att finansiera skrotningen i framtiden. Bilskrotningsfonden som finansierar av ett ekonomiskt incitament till bilägaren har inte fungerat som det var tänkt. Bilskrotningsfonden bör därför avvecklas. Vi föreslår en annan finansieringslösning och andra styrmedel. Detta innebär även att kommunerna inte längre kan få bidrag till bilskrotningskampanjer.

Mottagningsställen bör finnas tillgängliga

Att bilägaren inte har för långt avstånd till ett mottagningsställe är avgörande för att ett nytt bilskrotningssystem ska fungera väl. Producenterna och Naturvårdsverket bör föra diskussioner om mottagningsställets lokalisering och utformning för att garantera tillgängligheten. Naturvårdsverket bör regelbundet följa upp hur tillgängligheten utvecklas. Nya tekniska möjligheter, till exempel mobila mottagningsställen, bör kunna prövas.

Skärpt ägaransvar

Att förvara sin bil på ett felaktigt sätt eller att överge bilen är ett miljöbrott som kan ge böter eller fängelse. Kunskapen om detta är bristfällig hos bilägare. Samhället har inte heller uppmärksammat detta brott i nämnvärd utsträckning. Signalerna har snarast varit de motsatta. Kommunerna kräver

till exempel inte alltid att de bilägare som övergivit sina bilar ska betala för bärning och skrotning.

Det är viktigt att bilägaren känner till sina skyldigheter. Vi föreslår därför att berörda myndigheter på lämpligt sätt informerar om detta. Vi föreslår också att kommunerna i ökad utsträckning kräver bilägaren på uppkomna kostnader och att rättsväsendet i högre utsträckning bör utreda och pröva bilägares brott mot miljöbalken.

Ansvar för miljöbrott bör utredas

Att få någon fälld för att ha övergivit en bil kan i praktiken vara svårt eftersom det är den som utför brottet och inte bilägaren som är ansvarig. En utredning pågår för närvarande som undersöker möjligheten att införa ägaransvar vid trafikbrott. Vi föreslår att regeringen undersöker möjligheten att använda erfarenheten från denna utredning även på miljöbrott eller ger utredningen ett tilläggsdirektiv att även utreda denna fråga.

Stopp för administrativ skrotning

Risken för nedskräpning kan öka genom de rutiner Vägverket har för s.k. administrativ skrotning. Alla fordon är registrerade i fordonsregistret och ägaren betalar en registerhållningsavgift. Om bilägaren inte betalar registerhållningsavgift under tre år i rad genomför Vägverket en administrativ skrotning. Detta innebär att bilägaren inte längre kan nås på ett enkelt sätt, kontrollen över fordonet upphör och risken för att bilen hamnar i naturen ökar. Vi föreslår att Vägverket bör upphöra med den administrativa skrotningen och istället driva in registerhållningsavgiften omedelbart om betalning uteblir.

Ingen skärpning av avställningsreglerna

En bilägare kan tillfälligt avregistrera sin bil. Denna möjlighet är inte tidsbegränsad. Vår bedömning är att bilägarens möjlighet att ha sin bil avställd inte har någon direkt koppling till nedskräpningen med övergivna bilar. Därför lämnar vi inget förslag om att skärpa avställningsreglerna.